

Hvordan forberedes en kvantitativ undersøgelse?

Alle undersøgelser kan inddeles i tre faser: FØR – UNDER – EFTER. Inden du går i gang med en undersøgelse, må du gøre dig klart, hvad du vil undersøge. Du skal kunne besvare disse tre spørgsmål:

1. Hvad er min problemformulering?
2. Hvad er undersøgelsens analyseenhed (hvem vil jeg spørge)?
3. Hvilke variable skal undersøges?

Problemformulering, analyseenhed, afhængig og uafhængig variabel

Du eller klassen skal helst vælge en problemformulering, der er interessant forstået på den måde, at den berører et aktuelt emne, hvor det er muligt at sammenligne resultaterne fra landsdækkende undersøgelser med resultatet af jeres egen undersøgelse. Og det skal også være et emne, hvor det antages, at de adspurgte har en viden om emnet. Til valg af problemformulering kan du evt. søge inspiration inde på Surveybankens undersøgelse af vælgernes forskellige holdninger ved folketingsvalget i 2022.

En problemformulering kunne være: Hvilken betydning har forældrenes uddannelse for gymnasieelevers holdning til klimapolitikken?

Analyseenheden vil i dette tilfælde være gymnasieelever. De to centrale variable er forældrenes uddannelse og gymnasieelevers partivalg. Her skal der skelnes mellem afhængige og uafhængige variable.

Uafhængige variable er variable, som kan forklare variationer i den afhængige variabel. For eksempel må det antages, at uddannelse kan forklare forskelle i holdning til klimapolitikken. Altså:

Forældrenes uddannelse \Rightarrow Gymnasieelevens holdning til klimapolitikken

(uafhængig variabel) \Rightarrow (afhængig variabel)

Med begreberne uafhængig og afhængig variabel etableres der en sammenhæng mellem variable: Variationer i den uafhængige variabel antages at kunne forklare variationer i den afhængige variabel. I tabel 2.10. er vist et eksempel på sammenhæng mellem uddannelse og holdning til klimapolitikken.

Baggrunden for problemformuleringen kan være en antagelse (hypotese) om, at især forældre med en længere uddannelse vil være positiv over for politiske tiltag til at nedbringe CO₂-udslippet, som vil afspejles i børnenes holdning.

Uddannelse	Helt eller delvist enig	Hverken/ eller	Helt eller delvist uenig	Ved ikke
Grund-/ folkeskole	45,6	22,8	22,2	7,4
Gymnasial uddannelse	39,1	19,9	33,6	6,2
Erhvervsfaglig uddannelse	46,3	22,3	29,1	5

Uddannelse	Helt eller delvist enig	Hverken/ eller	Helt eller delvist uenig	Ved ikke
Kort videregående uddannelse under 3 år	36,6	18,3	33,8	5,6
Mellemlang videregående uddannelse 3-4 år	26,7	14,7	46,5	4,7
Lang videregående uddannelse 5 år	32,3	14,9	46,2	3,3
Total	39,3	19,5	33,9	5,4

Tabel 2.10. Uddannelse og holdning til klimapolitikken. Procent. Danmark er ved at gå over gevind". I tabellen er kategorierne Helt er kategorierne Helt uenig og Delvist uenig.

Kilde: Surveybanken. Folketingsvalget 2022.

Uafhængig variabel, afhængig variabel og kausalitet

Som vi så i [kapitel 1](#), er begreberne afhængig og uafhængig variabel helt centrale i samfundsvidenskab – og andre videnskaber for den sags skyld. Det er imidlertid ikke altid helt klart, hvornår en variabel er afhængig, og hvornår den er uafhængig. I eksemplet i tabel 2.10 er det dog klart, at uddannelse kan være bestemmende for holdning til klimapolitikken, da det modsatte ikke giver mening.

Hvis man alternativt ser på sammenhængen

mellem partivalg og holdning til klimapolitikken, kan holdning til klimapolitikken være bestemmende for partivalg, men det giver også mening at påstå, at partivalg er bestemmende for holdning til klimapolitikken.

Fordi der er et mønster eller en **korrelation** (samvariation) mellem to variable, behøver der, som nævnt i kapitel 1, ikke at være tale om en kausalitet – altså årsagssammenhæng. Andre faktorer end uddannelsesniveau kan have betydning for holdning til klimapolitikken. Det antages normalt, at x siges at være årsag til y, hvis:

- a) x optræder før i tid end y
- b) x optræder, så optræder y også
- c) ikke x, så ikke y.

Også andre variable end uddannelse kan tænkes at påvirke holdningen til klimapolitikken. Det kan for eksempel være køn, alder, indkomst, bolig. Disse andre baggrundsvariable kan forstærke eller svække sammenhængen mellem uddannelse og holdning til klimapolitikken.

Operationalisering

Vejen fra selve problemformuleringen til de konkrete spørgsmål kræver overvejelser om, hvordan teoretiske begreber operationaliseres, det vil sige, hvordan de gøres målbare. Arbejder man for eksempel med alkoholforbrug, kan en operationalisering af alkoholforbrug være 'Antal genstande pr. dag'. I problemformuleringen: Hvilken betydning har forældrenes uddannelsesniveau for gymnasielevs holdning til klimapolitikken? er der to variable: forældrenes uddannelsesniveau og holdning til

klimapolitikken i Danmark. Forældrenes uddannelsesnivea kan måles med den længste afsluttede uddannelse, og holdning til klimapolitikken kan måles ved, at man giver de adspurgte – informanterne – en række udsagn, de skal tage stilling til.

Hvordan måles ...?

Opgave: Operationalisering af begreber

Når teoretiske begreber skal operationaliseres, er det vigtigt, at målestokken måler det, man ønsker at måle. *For det første* indeholder teoretiske begreber ofte flere dimensioner. For eksempel kan der til det teoretiske begreb social ulighed være knyttet følgende dimensioner: indkomst, politisk deltagelse, uddannelse, boligforhold. Hvordan sikres det i en undersøgelse, at man får indfanget alle dimensioner? *For det andet* gælder det hyppigt, at en variabel ikke nødvendigvis kan måles direkte. For eksempel må man, hvis man er interesseret i befolkningens politiske interesse, finde indikatorer for variabelen politisk interesse. Det kan eksempelvis være "hyppigheden, hvormed folk deltager i politiske møder". De forskellige dimensioner og den indirekte måling kan give problemer med validiteten eller gyldigheden. Måler du det, som du ønsker at måle? Hvis man vil undersøge kriminaliteten i en klasse, og man spørger: Har du begået butikstyveri inden for den sidste uge? – så indfanger man kun en del af den kriminelle adfærd. Her er variabelen (butikstyveri) ikke dækkende for det teoretiske begreb (kriminalitet). Modsat kan det også være tilfældet, at variabelen er for omfattende. Hvis man er interesseret i

trivsel på gymnasiet, og man spørger: Hvor glad er du for at bo i X-købing? vil variabelen dække langt flere forhold, end man egentlig er interesseret i – nemlig om trivslen er god eller dårlig på gymnasiet.

Opgave: Bourdieu og kapitalformer

Mens validitet går på gyldigheden, er begrebet reliabilitet knyttet til pålideligheden. Vil gentagne undersøgelser af den samme problemformulering give de samme resultater? Reliabiliteten kan sikres ved, at man i den samme undersøgelse har flere holdningsspørgsmål, der med forskellige formuleringer spørger om det samme. Eksempelvis kan man spørge:

- **a)** Mener du, at klimapolitikken i Danmark er gået for vidt? (målt på en skala fra Meget enig til Meget uenig).

og

- **b)** Det er i orden at CO₂-udslippet reduceres med 70 % i 2030 (målt på en skala fra Meget enig til Meget uenig).

Der skulle gerne være en stor grad af overensstemmelse mellem holdningstilkendegivelserne på de to spørgsmål. Hvis respondenterne er enige i, at klimapolitikken er gået for vidt, vil vedkommende nok også være uenig i, at CO₂-udslippet skal reduceres med 70 % i 2030.

Tilbagevendende spørgsmål, hvor der stilles krav til respondentens hukommelse, kan også give upålidelige svar. Spørgsmålet "Hvor mange genstande har du drukket inden for den seneste uge?" kan give upålidelige svar, fordi folk ganske enkelt ikke kan huske det, og en

efterfølgende kontrol – hvis den var mulig – vil måske give helt anderledes svar.

Udformningen af selve spørgeskemaet vil derfor være helt afgørende for gyldigheden og pålideligheden af resultaterne af en undersøgelse.

Spørgsmål i spørgeskemaet

Ved udformningen af et spørgeskema er det naturligvis spørgsmålene, der er de centrale. Der kan skelnes mellem forskellige typer spørgsmål. Helt generelt skelnes der mellem åbne og lukkede spørgsmål. Spørgsmål vedrørende baggrundsvariable vil ofte være lukkede. Det vil sige, at svarmulighederne vil være faste. For eksempel kan der spørges til alder, køn, bopæl, erhverv, uddannelse og indkomst. Hvilke uafhængige variable der i sidste ende skal indgå, vil afhænge af de konkrete hypoteser.

I forbindelse med egne undersøgelser vil der være en tilbøjelighed til, at man ønsker oplysninger om mange baggrundsvariable. Her skal du nok være tilbageholdende. Dels vil antallet af spørgsmål hurtigt svulme op til irritation for respondenterne og give anledning til ekstra arbejde med kodningen, dels er det ikke sikkert, du eller I orker at krydstabulere de afhængige variable med alle de uafhængige variable. Jo mere præcist ens hypoteser er udformet, desto mere sikkert kan du/I udpege de relevante baggrundsvariable og dermed minimere antallet af spørgsmål.

Også spørgsmål om holdninger til et givet problem vil være lukkede. Eksempelvis:

Du bedes tage stilling til følgende udsagn: "Der kører for mange benzindrevne biler på vejene i Danmark".

_ Helt enig _ Noget enig _ Hverken enig eller uenig _ Noget uenig _ Meget uenig

Brug af lukkede spørgsmål vil gøre kodningen nemmere (se nedenfor), men kan også afskære fra bestemte svar. Åbne spørgsmål anvendes typisk, hvor svarkategorierne ikke er kendt på forhånd. Eksempelvis: "Nedenfor er listet en række problemer, der har været på den politiske dagsorden i 2023. Hvilket problem synes du var det vigtigste?"

_ Arbejdsløshed _ Skat _ Kriminalitet _ Klima _ Flygtninge _
Andet (skriv her: _)

I nogle undersøgelser optræder der kognitive spørgsmål. Det vil sige, at man tester befolkningens viden om et givet emne. I forbindelse med problemformuleringen om holdning til klimapolitikken i Danmark kan denne være påvirket af, at den interviewede ikke ved, at der er vedtaget en klimalov med begrænsning af CO₂-udslippet. Denne hypotese kan testes ved at bede respondenterne om at tilkendegive, hvor meget de mener CO₂-udslippet skal reduceres med ifølge klimaloven. Eventuelt kan man give dem intervaller at vælge imellem.

Generelt gælder det, at spørgsmålene skal være præcise og forståelige. Eksempelvis skal unødvendige fremmedord udelades. Modsat kan det være nødvendigt at lade fagtermer indgå, hvis der ikke findes ord i hverdagssproget, der rammer præcist nok.

Ved udformningen af spørgsmål kan du have følgende lille stimulus-respons-model i tankerne:

Stimulus ⇒ perception ⇒ motiv ⇒ respons

Spørgsmålet og hele interviewsituationen er stimulus. Perception vedrører, hvordan svarpersonen opfatter (perciperer) spørgsmålet, mens motiv er svarpersonens overvejelser om svaret (for eksempel kan et motiv være at undgå at gøre et dårligt indtryk på interviewer), og endelig er respons selve svaret.

Der findes emner, som erfaringsmæssigt vækker stærke følelser hos respondenterne. Seksuelle forhold, alkoholforbrug og indkomstforhold er eksempler på sådanne emner, hvor man skal passe på ikke at 'træde folk for nært'.

Hvad er det, man spørger om?

Billeder i spørgeskemaer

Spørgsmål i et spørgeskema er stimuli! Stimuli kan forstærkes ved at indsætte billeder i spørgeskemaet. Hvis du for eksempel vil undersøge gymnasieelevers holdning til klimapolitikken, kan du give følgende holdning, som gymnasieeleverne skal tages stilling til:

Klimapolitikken i Danmark gør ikke nok for klimaet

(Helt enig – enig – hverken/eller – uenig – helt uenig)

I tilknytningen til udsagnet kan der vises et billede af en skovbrand for således at forstærke stimulus. Dette kan også anvendes som eksperiment (se [kapitel 3](#)) ved, at en gruppe får et spørgeskema, hvor kun det verbale udsagn optræder, mens en anden gruppe får et spørgeskema, hvor både udsagn og billede optræder. Er der forskelle i holdningstilkendegivelser mellem de to grupper?

Oprettelse af spørgeskemaet

Hvis der er tale om en papirbaseret undersøgelse, kan spørgeskemaet udformes i et tekstbehandlingsprogram. Ved webbaserede undersøgelser findes der programmer, som er målrettet spørgeskemaer. Eksempelvis programmet surveymonkey, som kan findes på adressen da.surveymonkey.com. Programmet er gratis at bruge,

hvis man har et begrænset antal spørgsmål.

Efter at spørgeskemaet er udformet, er der tre forskellige indsamlingsmuligheder:

- Send via e-mail (det vil sige, at du skal kende e-mailadresserne på respondenterne)
- Weblink (linket offentliggøres på hjemmeside, og alle, der har linket, kan besvare)
- Slå op på sociale netværk (for eksempel Facebook).

Opgave: Anonymitet og repræsentativitet

Også i Google kan der oprettes spørgeskemaer. Adressen kan skifte lidt, så søg på Google Formularer, og du vil få adressen, hvor der kvit og frit kan oprettes spørgeskemaer. Google sikrer, at svar går direkte ind i et regnearksprogram, og på den måde vil selve efterbehandlingen være nemmere.

I Lectio er det muligt ret nemt at oprette et spørgeskema. Problemet er dog, at spørgeskemaet kun kan bruges lokalt på skolen. Det vil sige, at der vil være problemer med repræsentativiteten, hvis du ønsker at generalisere resultaterne.

Gode råd om undersøgelser

Ved den første undersøgelse, der gennemføres i undervisningsregi, er det vigtigt, at man har en meget klar og ikke alt for teoretisk problemstilling. Eksempelvis er det oplagt at undersøge forbrugsvaner (alkohol, rygning, mobiltelefoni) eller partivalg i relation til et afgrænset sæt baggrundsvariable. Alle spørgsmål skal

være med lukkede svarkategorier.

Næste undersøgelse kan være en undersøgelse af sammenhæng mellem holdninger og baggrundsvariable, herunder de problemer, der er forbundet med at måle bestemte holdninger (for eksempel racisme, hårdere straffe, globalisering, demokrati, klima) i præcise påstande.

Den tredje undersøgelse, der gennemføres, kan være en kombination af de to, altså både adfærdsmæssige og holdningsmæssige spørgsmål, eventuelt kombineret med svarpersonens muligheder for at angive politiske holdninger eller lignende.

Under alle omstændigheder skal klassen tænke på at gøre det så enkelt som muligt i planlægningen af spørgeskemaundersøgelser.

Hvordan sikres repræsentativitet?

Formålet med at gennemføre en spørgeskemaundersøgelse er at kunne generalisere på baggrund af de indsamlede svar. Vi vil gerne udtale os om sammenhængen mellem uddannelse og holdningen til klimapolitik hos alle danskere. Afgørende for, om der kan generaliseres fra spørgeskemaundersøgelsen (stikprøven) til alle danskere (populationen), er, at respondenterne – de, der svarer på spørgeskemaerne – er repræsentative for hele befolkningen.

Når du gennemfører undersøgelser lokalt på gymnasiet, vil det være meget problematisk at generalisere fra de lokale resultater til alle gymnasieelever i Danmark. Endnu mere problematisk vil det være at generalisere til alle unge i Danmark.

De fejlkilder, der måtte være i forbindelse med spørgeskemaundersøgelser, uanset om de gennemføres

over telefonen eller via nettet eller på papir, er uddybet i [afsnit 2.2](#) om meningsmålinger.

 [Kommentar til indholdet? Skriv til redaktionen](#)

ISBN: 9788779704978. Copyright forfatterne og Columbus 2024